

DE WEG TERUG

Persoonlijke verhalen van medewerkers
van de Dienst Terugkeer en Vertrek

MARIËTTE MIDDELBEEK

DE WEG TERUG

MARIËTTE MIDDELBEEK

DE WEG TERUG

Persoonlijke verhalen van medewerkers van de Dienst Terugkeer en Vertrek

Disclaimer

De verhalen zijn gebaseerd op de belevingen en ervaringen van medewerkers van de Dienst Terugkeer en Vertrek. Veel namen, gebeurtenissen, plaatsen en andere (herkenbare) gegevens zijn gefingeerd of weggelaten. Herkenning van de verhalen berust op louter toeval. Derhalve kan de uitgeverij geen aansprakelijkheid aanvaarden in het geval enige schade uit deze publicatie mocht voortvloeien.

Voorwoord	9
Even voorstellen	13
Amsterdammer	19
Computerles	22
Zonnebloem	26
Buitenschuld	31
Vergeten	37
Tranen	40
Sigaretten	45
Kabul	48
Tbs	53
Uniform	58
Boeken	63
Geworteld	67
Blond	70
De president	75
Katia	82

Veldwerk	84
De rode koffer	91
Bommelding	97
Paspoort	103
Tas	107
Hostmanship	112
Snelkookpan	115
Tv-ploeg	119
Bruiloft	125
Complex	129
Ik heb het niet gedaan	141
Dankbaar	145
Retourtje	147
Griekenland	150
Twee keer	156
Bagdad	161
Lucht	165
Piraten	168
Gestrand	171
Geduld	179
Duivels	181
Helikopter	185
Telefoon	189
Jean	193
Taal	198
Knuffeltje	201
Verklarende woordenlijst	204

VOORWOORD

DE TAAK VAN DE Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) is het registreren van het daadwerkelijke vertrek van vreemdelingen die geen recht hebben op verblijf in Nederland. Als professionele uitvoerder van het terugkeerbeleid van de regering nemen wij initiatief om het vertrek zorgvuldig, waardig en tijdig te laten verlopen.

Wij doen dit in nauwe samenwerking met andere organisaties, (keten)partners en maatschappelijke organisaties, die ook met vreemdelingen werken. Samen streven we ernaar dat zoveel mogelijk vreemdelingen zelfstandig vertrekken, zo goed mogelijk voorbereid op hun toekomst buiten Nederland

In tien jaar tijd is de DT&V uitgegroeid tot een geaccepteerde en volwassen organisatie die haar werk professioneel doet en de ambitie heeft zich daarin te blijven ontwikkelen. Duidelijk is waarvoor we staan: het realiseren van terugkeer van mensen die geen recht hebben op verblijf in Nederland.

Dat blijkt wel uit de bijzondere, aangrijpende, spannende maar ook grappige verhalen die zijn gebundeld in dit boek. Verhalen over ons werk. Ze geven u een kijkje in de veelzijdige wereld van de DT&V. En de bijzondere situaties waar wij deel van mogen uitmaken.

Wat mijzelf steeds weer treft in deze ervaringsverhalen is dat we ondanks tegenslag, gevaar en verdrietige momenten mensen helpen hun toekomst vorm te geven, ook als deze buiten Nederland ligt. En als het lukt om perspectief te bieden, dan levert dat ook hele mooie momenten op in ons werk.

Wat ik zie is dat de medewerkers van de DT&V de werkzaamheden uit betrokkenheid, bevolgen en uiterst zorgvuldig uitvoeren. Dat is nodig, want in de dagelijkse praktijk brengen deze werkzaamheden complexe vraagstukken met zich mee die een goede afweging vragen. Dat vraagt ook om een goed gevoel voor de politiek-bestuurlijke sensitiviteit van waar we mee bezig zijn.

Met dit boek vol verhalen maak ik u graag deelgenoot van het werk dat wij doen én laat ik u kennismaken met de mensen die dit werk doen. Ik heb bewondering voor ze en geef graag leiding aan deze bijzondere organisatie.

Jannita Robberse
Algemeen directeur

EVEN VOORSTELLEN

Curly

Curly (57) hield zich bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) al bezig met terugkeer en was betrokken bij de oprichting van de DT&V. Ze werkte als senior bij de afdeling Boeking en op Schiphol, en zat in een team dat zich bezighoudt met projecten: de begeleiding en ondersteuning van extra kwetsbare vreemdelingen op uitzetlocaties of tijdens terugkeer. Inmiddels is ze werkzaam als regievoerder.

Daan

Daan (45) werkte twaalf jaar bij het Centraal Orgaan opvang asielzoekers, waar hij zich al bezighield met terugkeer, en stapte bij de oprichting over naar de DT&V. Hij werkt als regievoerder in de Randstad.

Frank

Frank (57) werkte tien jaar lang als politieagent, daarna stapte hij over naar de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en vervolgens naar de DT&V. Hij is werkzaam als senior regievoerder bij de directie Internationale Aangelegenheden (DIA) en houdt zich

voornamelijk bezig met politiek gevoelige zaken en vreemdelingen die speciale aandacht nodig hebben, zoals kinderen of mensen met medische problemen. Ook organiseert hij overheidsvluchten om vreemdelingen in groepsverband te laten terugkeren naar het land van herkomst.

Hans

Hans (46) werkte eerst als beslismedewerker bij het grenskantoor van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) op Schiphol. Hij groeide door naar een beleidsfunctie en hield zich daarna bezig met de oprichting van de DT&V, waar hij vervolgens als hoofd Inhoudelijke Ondersteuning aan de slag ging. Tegenwoordig is hij directeur Internationale Aangelegenheden.

Ilse

Ilse (44) begon als uitzendkracht bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en was als kwartiermaker betrokken bij de oprichting van de DT&V. Eerst werkte ze er als secretaresse, daarna bekleedde ze diverse posities binnen de dienst. Ze zat onder andere in een team dat zich bezighoudt met projecten: de begeleiding en ondersteuning van extra kwetsbare vreemdelingen. Inmiddels is ze werkzaam als regievoerder.

Jan Willem

Jan Willem (54) hield zich bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) lange tijd bezig met het proces van het aanvragen van reisdocumenten voor vreemdelingen. Inmiddels is hij werkzaam als senior strategisch adviseur voor de DT&V en houdt hij zich bezig met contacten en relaties met buitenlandse diplomatieke vertegenwoordiging in Nederland en Brussel en met de autoriteiten in de landen van herkomst. Zijn werkgebied is voornamelijk Afrika en enkele landen op het Amerikaanse continent.

Joost

Joost (42) begon als hoor- en beslismedewerker bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en kwam via enkele beleidsfuncties als kwartiermaker bij de DT&V terecht. Daar hield hij zich vooral bezig met strategisch relatiebeheer, zowel met landen van herkomst als met diverse departementen van de Nederlandse overheid om het onderwerp terugkeer daar op de agenda te krijgen. Sinds drie jaar is hij in een vergelijkbare functie gestationeerd bij het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Maria

Maria (36) studeerde hbo communicatie en is vanaf de oprichting werkzaam voor de DT&V als medewerker internationale aangelegenheden.

Peter

Peter (54) studeerde geschiedenis, maar werkt sinds vijftwintig jaar in de vreemdelingenketen. Hij zat eerst bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en stapte bij de oprichting over naar de DT&V. Inmiddels werkt hij als afdelingsmanager.

Ralph

Ralph (36) begon als grensbewaker bij de Koninklijke Marechaussee op Schiphol en werkte daarna in het vertrekcentrum op de luchthaven en als begeleider bij uitzettingen. Vervolgens maakte hij de overstap naar de DT&V, waar hij achtereenvolgens werkte als medewerker laissez-passer, senior medewerker laissez-passer en projectmanager Europese samenwerkingen. Momenteel is hij werkzaam als senior medewerker laissez-passer, waarbij hij een team aanstuurt dat zich richt op Europa en diverse internationale samenwerkingsprojecten.

Rob

Rob (60) werkte voorheen als officier op verschillende afdelingen bij de politie, waarna hij als kwartiermaker overstapte naar de DT&V, toen deze werd opgericht. Daar hield hij zich onder andere bezig met de oprichting van de Vrijheidsbeperkende Locatie (VBL)* in Ter Apel. Inmiddels is hij afdelingsmanager van een team dat zich voornamelijk richt op terugkeer van vreemdelingen die in een VRIS-gevangenis ('vreemdelingen in strafrechtketen') verblijven.

Saskia

Saskia (50) werkt, na een carrière in humanresources-management, sinds acht jaar als regievoerder bij de DT&V. Tegenwoordig is ze senior en geeft ze leiding aan een team van regievoerders. Eerder werkte ze op de Vrijheidsbeperkende Locatie, nu is ze actief in een penitentiaire inrichting en een forensisch psychiatrisch centrum voor vreemdelingen.

AMSTERDAMMER

Rob / afdelingsmanager

‘LUISTER JONGEN, JE KEN dat nou wel zegge, maar ik ga gewoon niet. Ik ken helemaal geen Turks, ook.’

‘Ja, dat begrijp ik wel, maar je gaat wel terug.’

‘Dan ga ik tussen zes plankies. Ik ga gewoon niet. Mijn psychiater weet het ook.’

Ik zit tegenover een Amsterdammer. Ozcan Sahin is dan wel van Turkse komaf en heeft ook geen Nederlands paspoort, maar zijn accent is onmiskenbaar. Niet zo vreemd: hij loopt tegen de vijftig en meer dan veertig jaar daarvan heeft hij in Amsterdam gewoond. Dat wil zeggen: als hij niet in de gevangenis zat, want daar heeft hij inmiddels een jaar of twintig doorgebracht wegens diefstal, geweldpleging, overvallen en nog een hele waslijst aan vergrijpen. Niet voor niets heeft de rechter hem nu laten plaatsnemen op een speciale locatie voor stelselmatige daders, in de hoop dat hij dankzij het speciale programma voor draaideurcriminelen eindelijk het rechte pad zal vinden.

Maar niet in Nederland. Ozcan heeft alleen de Turkse nationaliteit en door zijn strafblad zit het verkrijgen van een verblijfsvergunning er voor hem niet in. Er is al vaker geprobeerd hem uit te

zetten, tot nu toe zonder succes. Deze keer ben ik echter vastbesloten: hij moet terug naar Turkije. We hebben alleen wel zijn medewerking nodig bij het vaststellen van zijn nationaliteit en identiteit, omdat hij geen reisdocument heeft.

Maar Ozcan wil niet. 'Laat me maar gewoon hier zitten', zegt hij met een armgebaar naar het kale gevangenskamertje waar we ons gesprek voeren. 'Ik vind het hier prima.'

'Dat gaat niet. Volgend jaar kom je vrij.'

'Dan zet ik mijn tent op voor de deur.'

Mijn collega René, die als regievoerder bij de zaak van Ozcan betrokken is, neemt het woord. Hij probeert de man te laten inzien dat het ook voor hemzelf beter is om te vertrekken, omdat hij hier in Nederland geen leven heeft in de illegaliteit. Ik zoek naar een opening in het gesprek, iets om op in te haken. Een groot deel van dit soort gesprekken draait om hoe je iemand weet te raken, om verbinding maken en vertrouwen krijgen. Alleen maar de boodschap brengen dat iemand terug moet, heeft geen zin.

'Ik kan niet weg vanwege mijn kinderen', bedenkt Ozcan dan opeens.

Ik trek mijn wenkbrauwen op. 'Die heb je al twintig jaar niet gezien.'

'Nee.' Hij glimlacht wat onbeholpen. 'Maar ik wil mijn leven beteren. Ik wil er nu voor ze zijn.'

'Dat had je misschien eerder moeten bedenken. Je hebt ze ook niet erkend.'

Ozcan denkt even na, maar haalt dan zijn schouders op. 'Tja... ja... Dat heb ik niet gedaan, hè.' Dan gaat hij rechterop zitten. 'Maar ik ga niet. Wat heb ik daar nou, in Turkije? Ik kom uit een dorp van niks. Er is niet eens stromend water.'

'Dat was veertig jaar geleden. Er is een hoop veranderd in veertig jaar.'

'In dat dorp is nog steeds niks', weet Ozcan zeker. 'Ik heb geen familie, geen vrienden. Ik spreek de taal niet en kan niet werken. Ik kan sowieso niks.'

‘Dat geloof ik niet.’

Ozcan knippert een paar keer. Zijn stem klinkt anders als hij weer begint te praten, emotioneler. ‘Wat kan ik nou? Ik ben niet naar school geweest. Ik was acht toen mijn vader me meenam naar Nederland. Elke dag werd ik in elkaar getimmerd. Op mijn elfde zat ik voor het eerst in de bak. Daarna heb ik mijn hele leven gesnoven, gezopen, gestolen.’ Hij wrijft over zijn wang, waar een traan naar beneden rolt. ‘Je kan wel zeggen: je bent hier niet legaal, maar wat kan ik daar nou aan doen?’

‘Je hebt het niet makkelijk gehad’, zeg ik. ‘En dat begrijp ik ook. Maar je kunt altijd opnieuw beginnen. Je kunt iets opbouwen in Turkije. De taal leer je wel, je bent niet dom. Als je echt wilt en je hebt een goed plan, dan kunnen we zelfs kijken of we je met ondersteuning terug kunnen sturen. Hulp bij het opbouwen van een onderneming, bijvoorbeeld.’

Zo snel als Ozcan ineens zijn kwetsbare kant liet zien, zo snel is hij ook weer hard en afstandelijk. ‘Als jullie me terugsturen, maak ik er een einde aan’, zegt hij stellig. ‘Dan hoeft het van mij niet meer.’

Ik geef geen antwoord. Zijn woorden klinken dreigend en we zullen dit met zijn psychiater moeten bespreken, maar in zijn blik heb ik iets anders gezien. De wil. Het besef dat als hij illegaal in Nederland blijft, zijn leven geen andere wending zal nemen. En het besef dat dat misschien wel gebeurt in Turkije. We hebben nog een lange weg te gaan, maar ik heb heel goede hoop.